

ERGENLERDE RİSK ALMA DAVRANIŞI İLE AKADEMİK BAŞARININ İNCELENMESİ

Yrd. Doç. Dr. Binnaz Kıran Esen
Mersin Ün. Eğitim Fak.
Eğitim Bilimleri Bölümü

ÖZET

Bu araştırmada ergenlerin risk alma davranışı ve akademik başarıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışma lise ikinci sınıfa devam eden 694 öğrenci (Kız; 299, Erkek 395) üzerinde yapılmıştır. Verileri toplamada Ergenlerde Risk Alma ölçeği kullanılmıştır. Okul başarısına ait bilgiler birinci dönem karne notlarından saptanmıştır. Araştırmanın sonuçları, risk alma davranışı ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ve akademik başarının risk alma düzeyine göre farklılaştığını göstermiştir. Çalışma sonuçlarına dayanarak öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Ergenlik, Risk Alma, Akademik Başarı

ABSTRACT

In this research the relationship between the adolescents' risk-taking behaviour and academic achievement is examined. This study is administered on 694 students (female; 299, male; 395) in their 4th term in high school. Data were collected by using the Adolescent Risk-Taking Scale. In Addition, academic achievement information are determined by the first semester grades of students. The facts that, there is a significant relationship existing between risk-taking behaviour and academic achievement, and that, there is a significant difference between risk-taking levels. Some recommendation were made concerning the result of study.

Keywords: Adolescent, Risk-taking, Academic Achievement

GİRİŞ

Ergenlik dönemi, çocuklukla yetişkinlik arasında bir gelişim dönemidir ve yaşam döngüsünün ikinci on yılını kapsar. Psikolojik açıdan ergenlik, kişinin davranışlarında ve bilişsel yeteneklerinde meydana gelen değişiklikler dönemi olarak tanımlanmaktadır (Santrock, 1997; Papalia ve ark; 1998). Bu dönem, fiziksel, bilişsel ve sosyal değişimlerin yoğun yaşandığı bir süreçtir. Bu karmaşık değişikliklerin arasında, ergenler akademik konularda da karar vermek zorundadırlar. Özellikle ergenliğin ilk yıllarında bireysellik daha azdır ve öğretmen-öğrenci ilişkileri olumsuzdur (Perry, 2000). Okul döneminde başarısızlık, ilkokuldan yüksek öğrenime kadar her dönemde görülen, türlü nedenlerle ortaya çıkan bir sorundur.

Eğitim sistemimizde, öğrencilerin derslerdeki akademik başarı notlarına dayanarak en çok sınıfta kalma veya okuldan ayrılma durumunda kaldıkları öğretim kademesinin orta öğretim (lise) olduğu konusunda yaygın bir kanı vardır.

Genel olarak bu başarısızlığın öğrenciden, aileden ve eğitim-öğretim yapılan kurumlardan gelen nedenleri vardır. Bu nedenle akademik başarıyı sadece bilişsel etkenler açısından incelemek yetersiz olur. Bilişsel değişkenlerin yanı sıra sosyal ve kişisel etkenlerde incelenmelidir. Okul başarı ve başarısızlığıyla ilgili olduğu düşünülen kişisel değişkenlerden birisi de öğrencilerin risk alma davranışına katılmalarıdır.

Risk alma davranışları, genel olarak literatürde sağlığı tehlikeye atan ve hayati tehlike yaratan, yani hastalık veya ölümle sonuçlanma ihtimali yüksek

davranışlar olarak belirtilmektedir (Alexander ve ark, 1990; Smith, 2001). Riskli davranışların psikososyal sonuçları da, biyomedikal sonuçları kadar zarar vericidir.

Tehlikeyi göze alıp, ona yönelme veya yönelmeme; riski ve sonucu kişinin bilişsel yapısında değerlendirmesi ile şekillenen bir davranıştır (Tarkun ve Aydın, 1996). Risk almak veya tehlikeyi göze almak, kişiden kişiye değişen bir durumdur. Santor ve arkadaşları (2000), araştırmalarında riskli davranışlar ve potansiyel psikososyal güçlüklerle akran baskısının ilişkili olduğu sonucuna varırken, May, Nichols. ve Eltzroth (1999), risk-alma davranışında akran baskısının etkili olduğunu, ancak cinsiyet, ırk veya sosyal sınıfın anlamlı bir etkisi olmadığını, Gullone ve Moore (2000), ise risk-alma davranışının cinsiyetle ilişkisinde, aynı yaş grubunda bulunan ergenlerden erkeklerin kızlara göre daha fazla risk-alma davranışlarına katıldıklarını belirtmektedirler. Urberg ise, riskli davranışlara katılmada akran seçiminin etkili olduğunu belirtmektedir. Ona göre, bu nedenlerden dolayı ergenlerin arkadaş seçimi ve buna yönelik tutum ve davranışlarını incelemek daha önemlidir (Fischhoff ve ark., 1999).

Tehlikeye atılma, riskli kişilerin psikolojik yapısı ve değerleriyle ilişkili olduğu kadar, yaş faktörüyle de ilişkili olarak değerlendirilmektedir (Vander-Zanden, 1997). Özellikle ergenlik yıllarının yüksek risk potansiyeli taşıyan yıllar olduğu bilinmektedir. Ergenlik, olumlu gelişim için fırsatlar sağlayan bir dönem olmasına rağmen, riskli davranışlara katılma ile ergen önemli tehlikelerle karşı karşıya gelebilir.

Risk alma davranışları dört grupta incelenebilir.

1. Trafikle ilgili risk alma davranışları,
2. Cinsellikle ilgili risk alma davranışları,
3. Madde kullanımıyla ilgili risk alma davranışları,
4. Tehlikeli sporlarla ilgili risk alma davranışları (Gonzalez ve ark., 1994; Smith, 2001).

Ayrıca bu dört gruba da girmeyen diğer risk alma davranışları olarak; bıçak taşıma, fiziksel kavgaya karışma, saldırganlık, intihar düşüncesi ve intihar girişimi sayılabilir (Bayar, 1999). Ayrıca Perry (2000), mağazadan mal çalmak, uzun süreli gürültülü müzik dinlemek, gençlik çetelerine katılmak, uzun süreli televizyon izlemek, video oyunlarını oynamak ve okula devamsızlık davranışlarının da ergenlikte görülen riskli davranışlar olduğunu, uzun ve kısa sürede sağlığı etkilediğini belirtmektedir.

Risk alma davranışları ergenlere özellikle kendi akran grupları içinde bazı olanaklar sağlamaktadır. Bu olanakları Gonzalez ve ark. (1994) şu şekilde belirtmektedir.

1. Kendi hayatlarını kontrol edebilme,
2. Yetişkin otoritesine ve geleneksel topluma direnmenin ifadesi,
3. Kaygı, gerilim, yetersizlik ve başarısızlık duygularıyla baş etme,
4. Akran gruplarına daha çok kabul edilme, gençlik kültürünü benimseme,
5. Kişisel kimliğini doğrulama,
6. Olgunlaşmanın kabul edilmesi, kanıtlanması, genç yetişkinliğe geçişin işareti sayılması.

Riskli davranışlar, sağladığı bu olanaklar nedeniyle, bir çok ergene çekici gelebilir. Çoğu zaman ergenlere, çeşitli olanaklar sağlayan risk alma davranışları okul kurallarına ters düşmekte ve okul disipliniyle bağdaşmamaktadır. Örneğin; okula devamsızlık hem bir risk alma davranışı (Perry (2000)) hem de akademik başarısızlığın nedenlerinden birisidir. Yörükoğlu (1996), okula devamsızlığı fazla olan ergenlerin ortak özelliğinin; tamamının akademik yönden başarısız olması olduğunu belirtmektedir.

Madde kullanımıyla ilgili risk alma davranışı açısından bakıldığında, psikoaktif madde kullananların, erkek olmak, madde kullananlarla ilişkide olmak, anne- baba sevgisinin yokluğu, zayıf dini inançlar, heyecan arayışı içinde olma, depresyona eğilimli olma gibi özelliklere sahip olmalarının yanı sıra düşük akademik başarıya sahip olma, okula ilgi azlığı ve sık sık okula devamsızlık gibi özelliklere de sahip oldukları görülmüştür (Kandel ve Davies, 1996).

Diğer risk alma davranışları açısından bakıldığında da bu davranışlara katılmanın onların zamanının çoğunu alması nedeniyle, okulla ilgili çalışmalara yeterince zaman ayıramadıkları söylenebilir. Ayrıca olumsuzluk ifade eden risk alma davranışlarına (hırsızlık, trafik kurallarına uymama v.b) katılım okul başarısıyla yakından ilişkili değişkenlerdir.

Bir çok araştırmada okul başarısıyla ilişkili olduğu düşünülen psiko-sosyal değişkenlerin incelendiği görülmektedir. Ancak öğrencilerin akademik başarıları ile risk alma davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmadan elde edilen sonuçların, ergenleri tanımada ve onlara yönelik çalışmalara katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

AMAÇ

Bu çalışmada ergenlerin risk alma davranışı ve akademik başarılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap bulunmaya çalışılmıştır.

1. Ergenlerin risk alma davranışı ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Ergenlerin risk alma düzeylerine göre akademik başarıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmaya 2002-2003 öğretim yılında İstanbul il sınırları içinde 10 lisenin 2. sınıfına devam eden 694 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin 299'u kız, 395'i ise erkektir.

Bu araştırmada öncelikle, öğrencilerin akademik başarıları, birinci dönem ağırlıklı not ortalamaları hesaplanarak belirlenmiştir. Daha sonra araştırma grubuna, Ergenlerde Risk Alma Ölçeği araştırmacı tarafından gruplar halinde uygulanmıştır. Ölçeğin cevaplanması yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

Kullanılan Ölçme Aracı

Bu araştırmada öğrencilerin risk alma düzeylerini belirlemek için Kıran (2002) tarafından geliştirilen "Ergenlerde Risk Alma Ölçeği (ERAÖ)" kullanılmıştır. Ergenlerde Risk Alma Ölçeği, Gullone ve ark. (2000) "The Adolescent Risk-Taking Questionnaire" ölçeğinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Ergenlerde Risk Alma Ölçeği, maddeleri ergenlerin risk aldıkları çeşitli davranışları gösteren 5'li Likert tipi bir ölçektir. Ölçek Toplumsal Konuyla İlgili Risk Alma Alt Ölçeği (15 madde), Trafikle İlgili Risk Alma Alt Ölçeği (6 madde) ve Madde Kullanımıyla İlgili Risk Alma Alt Ölçeği (5 madde) olmak üzere üç alt ölçekten

oluşmaktadır. Ölçek toplam 26 maddeden oluşmaktadır. ERAÖ'nün güvenilirliğini belirlemede iç tutarlılık için Cronbach Alpha katsayısı ve kararlılık anlamındaki güvenilirliğini belirlemek içinse test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. ERAÖ'nün Alpha güvenilirlik katsayısı ölçeğin tümü için .88, Toplumsal Konuyla İlgili Risk Alma Alt Ölçeği için .84, Trafikle İlgili Risk Alma Alt Ölçeği için .74 ve Madde Kullanımıyla İlgili Risk Alma Alt Ölçeği içinse .62 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test yöntemiyle elde edilen güvenilirlik katsayısı ise ölçeğin tümü için .85, Toplumsal Konuyla İlgili Risk Alma Alt Ölçeği için .76, Trafikle İlgili Risk Alma Alt Ölçeği için .67 ve Madde Kullanımıyla İlgili Risk Alma Alt Ölçeği içinse .64 olarak bulunmuştur. Ergenlerde Risk Alma Ölçeği ile Bayar (1999) tarafından geliştirilen Risk Alma Ölçeği toplam puanları arasında korelasyon .87 olarak bulunmuştur. Bu araştırma kapsamında ölçeğin iç güvenilirliğini belirlemek için Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. ERAÖ'nün alpha güvenilirlik katsayısı, ölçeğin tümü için .89, Toplumsal Konuyla İlgili Risk Alma Alt Ölçeği için .84, Trafikle İlgili Risk Alma Alt Ölçeği için .72 ve Madde Kullanımıyla İlgili Risk Alma Alt Ölçeği içinse .64 olarak bulunmuştur. ERAÖ'nün geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin bulgular, ölçeğin güvenle kullanılabileceğini göstermektedir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde risk alma davranışı ve akademik başarı arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile hesaplanmıştır. Ayrıca öğrencilerin risk alma düzeyine göre akademik başarılarının farklı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi (F testi) ile test edilmiştir. Öğrencilerin akademik başarı puan ortalamaları arasında fark olup olmadığını görmek amacıyla öncelikle öğrenciler risk alma düzeylerine göre gruplandırılmıştır. Bunun için de araştırmaya katılan

694 ergen ERAÖ'den aldıkları puanlara göre yüksekten düşüğe göre sıralanmıştır. Daha sonra elde edilen ortalama ($\bar{x}=43$) ve standart sapmaya ($s=13$) göre puanların aritmetik ortalamasının $\frac{1}{2}$ standart sapma altı ve üstüne göre risk alma puanları düşük, orta ve yüksek olarak ayrılmıştır. Araştırmada hata payı .05 olarak kabul edilmiştir. Verilerin analizinde SPSS 10.0 for Windows istatistik paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, öğrencilerin risk alma davranışı ve akademik başarıları arasındaki ilişki ve risk alma düzeyine göre akademik başarılarının farklı olup olmadığı incelenerek elde edilen bulgular verilmiştir.

Öğrencilerin Akademik Başarıları ile Risk Alma Davranışı Arasındaki İlişki:

Öğrencilerin Akademik Başarı ve ERAÖ'nden aldıkları puanlara uygulanan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon sonuçları, bu iki puan arasında negatif bir korelasyon olduğunu göstermiştir ($n=694$, $s=.75$, $r=-.42$, $p<0.01$). Bu değer öğrencilerin akademik başarıları ile risk alma davranışları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yani risk alma davranışları arttıkça akademik başarıları düşmektedir.

Öğrencilerin Risk Alma Düzeyine Göre Akademik Başarıları Arasındaki Fark:

Öğrencilerin risk alma düzeyine göre akademik başarılarının farklı olup olmadığını incelemek amacıyla öncelikle öğrenciler, ERAÖ'nden aldıkları puanlara göre risk alma düzeyi düşük, orta ve yüksek olmak üzere gruplandırılmıştır. Öğrencilerin risk alma düzeyine göre akademik başarılarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapmaları incelenmiş ve Tablo.1'de verilmiştir.

Tablo. 1. Öğrencilerin Risk Alma düzeyine Göre Akademik Başarıları Puanlarına Ait n Sayısı, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

İstatistik	N	\bar{x}	S
Risk Alma Düzeyleri			
Düşük	262	3,21	.74
Orta	263	2,77	.67
Yüksek	169	2,32	.76

Tablo. 1'de görüldüğü gibi risk alma düzeyi arttıkça akademik başarı puan ortalamaları düşmektedir. Grupların akademik başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup

olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($F(2;693)=89,90$) (Tablo. 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Risk Alma Düzeyine Göre Akademik Başarı Puanlarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	sd	Kareler Toplamı (K.T.)	Kareler Ortalaması (K.O.)	F Değeri	p
Gruplar arası	2	82,38	41,19	89,90	0.000
Gruplar içi	691	316,78	.458		
Toplam	693	399,15			

Araştırmada gruplar arasındaki farkın anlamlı çıkması üzerine bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını görmek amacıyla Tukey HSD testi yapılmıştır. Bu testin sonucunda risk alma düzeyi düşük grup, risk alma düzeyi orta ve yüksek olanlarla karşılaştırıldığında düşük olanlar lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Yani risk alma düzeyi düşük olan öğrencilerin akademik başarı puanları, risk alma düzeyi orta ve yüksek olanlara göre anlamlı olarak daha yüksektir (risk alma düzeyi düşük ve orta olanlar arasındaki ortalamalar arası fark= .44, p= 0.000; risk alma düzeyi düşük ve yüksek olanların akademik başarı puan ortalamaları arasındaki fark=.89; p= 0.000). Ayrıca risk alma düzeyi orta olanlarla yüksek olanların akademik başarı puan ortalamaları karşılaştırıldığında risk alma düzeyi orta olanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur (Risk alma düzeyi orta ve yüksek olanların akademik başarı puan ortalamaları arasındaki fark= .45; p= 0.000). Bu bulgular, öğrencilerin risk alma düzeyi arttıkça akademik başarının düştüğünü göstermektedir.

TARTIŞMA

Araştırmadan elde edilen sonuçlar lise öğrencilerinin akademik başarıları ile risk alma davranışları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Yani risk alma düzeyi arttıkça akademik başarıları düşmektedir. Ayrıca risk alma düzeyine göre ergenlerin akademik başarıları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmış ve başarı puan ortalamaları arasında risk alma düzeyi düşük olanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Daha önceki çalışmalar incelendiğinde her iki değişkenin birlikte ele alındığı fazla araştırmaya rastlanılmamıştır. Ancak, risk alma davranışı ve akademik başarının ayrı ayrı farklı değişkenlerle ilişkisini inceleyen bir çok çalışmanın varlığı dikkat çekmektedir. Araştırmanın değişkenlerinden risk alma davranışı ile genelde ergenlerin aile yapısı, ailenin kontrolü, ergenlerin kişilik özellikleri, akran ilişkileri ve akran baskısı ve madde kullanımı ile ilişkilerin incelendiği görülmüştür (Pearl ve ark., 1990; May ve ark., 1999; Blum ve ark., 2000;

Gullone ve Moore, 2000; Godbold ve Pfau, 2000; Santor ve ark., 2000; Kıran, 2002). Bu araştırmaların sonuçları, ergenlerin risk alma davranışına katılımlarının, olumsuz aile yapısı ve aile kontrolünün olmaması, akran baskısının yoğun yaşanması ve akran ilişkilerinin olumsuz olması, madde kullanımı ve psikososyal sorunlara sahip olma ve çeşitli kişilik faktörleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca Siegel ve Cousins (1994), araştırmalarında ergenlerin riskli davranışlara katılmanın sonucunun kazançlı olduğunu düşünüyorlarsa, riskli davranışlara katıldıkları sonucuna varmışlardır. Bazı araştırmalarda risk alma davranışıyla ırk, sosyal sınıf, anne- babanın eğitimi, işleri ve aile yapısı arasında bir ilişki olmadığını göstermektedir (Liang ve Jemering, 1995; May, ve ark.,1999; Blum ve ark., 2000).

Araştırmanın bir diğer değişkeni olan akademik başarıyla ilgili daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde ise genelde, anne-baba etkisi, akran ilişkileri, sosyal destek ve madde kullanımı gibi psikososyal değişkenlerle ilişkili olarak çalışıldığı görülmektedir (Mounts ve Steinberg, 1995; Yıldırım, 1998; Hawkins ve ark., 1999; Ma ve ark., 2000; Woodward ve Fergusson, 2000; Chen, 2000; Maxwell, 2000; Souney ve Larose, 2000; Onwuegbuzie, 2001; Kıran, 2002) Bu araştırmaların sonuçları anne- baba etkisi ve kontrolü, akran ilişkileri ve sosyal destek ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu; madde kullanımı ve ergenlerin yaşadığı akran baskısı arttıkça akademik başarının düştüğünü göstermektedir.

Risk alma davranışı ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen az sayıdaki araştırmaların sonuçları, bu çalışmadan elde edilen sonuçları destekler niteliktedir. Bu çalışmalardan, Richardson ve ark. (1993), risk alma davranışı ve akademik başarı arasında anlamlı ilişki olduğunu, özellikle düşük akademik başarıya sahip ergenlerin ev dışında risk alma davranışına daha fazla katıldıklarını belirtmektedirler. Riskli davranışlar grubuna da giren antisosyal davranışlar ve akademik

başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen Ma ve ark. (2000), yüksek akademik başarıya sahip olanların, düşük akademik başarıya sahip olanlardan daha az antisosyal davranışlar gösterdiğini, ayrıca yüksek akademik başarıya sahip olan ergenlerin anne-baba etkisini daha güçlü hissettiklerini belirtmektedirler. Yani düşük akademik başarıya sahip ergenler antisosyal davranışlara daha fazla katılmaktadırlar. Alvaro ve ark. (2002)'da bu sonucu destekler bulgular elde etmişlerdir.

Bütün bunlar dikkate alınarak bu araştırmanın sonuçları değerlendirildiğinde, ergenlerin risk alma davranışına bağlı olarak akademik başarılarının değiştiği söylenebilir. Bu nedenle öncelikle öğrencilerin akademik başarılarındaki düşüşün bir nedeni olarak risk alma davranışlarına katılımları da göz önünde bulundurularak bu konuda özellikle yaş ve cinsiyet değişkeni dikkate alınarak yeni araştırmalar yapılması önerilmektedir. Ayrıca Okul rehberlik çalışmalarını planlanırken risk alma ve akademik başarı açısından riskli olan öğrenci gruplarına risk alma ve sonuçları konusunda bilgilendirme çalışmaları yapılması ve özellikle ergenlik dönemindeki bu öğrenciler üzerinde anne-baba kontrolünün sağlanması amacıyla anne-baba-okul ilişkisine önem verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Alexander, C. S. ve ark. (1990). A Measure of Risk Taking for Young Adolescents: Reability and Validity Assessments, *Journal of Youth and Adolescence*, 19 (6), 559- 569.
- Alvaro Q., Barriga, J.W., Newell, S. B. Ve ark.(2002). Relationships Between Problem Behaviors and academic Achievement in Adolescents: The Unique Role of Attention Problems, *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 10, 233- 240.
- Bayar, N. (1999). Ergenlerde Risk Alma Davranışı: İçtepesellik, Aile Yapısı ve Demografik Değişkenler Açısından Gelişimsel Bir İnceleme, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Blum, Robert W. ve ark. (2000). The Effects of Race/Ethnicity, Income and Family Structure on Adolescent Risk Behaviors, *American Journal of Public Health*, 90 (12), 1879-1885
- Chen, Z.Y. (2000). The Relation Between Parental Constructive Behavior and Adolescent Association with Achievement-Oriented Peers- Alongitudinal-Study, *Sociological Inquiry*, 70 (3), 360-381
- Fischhoff, B., Crowell, N. A. & Kipke, M. (1999). Decision Adolescent Making -Implications for Prevention Programs, Washington: National Academy Press.
- Godbold, L. C. ve Pfau, M. (2000). Conferring Resistance to Peer Pressure Among Adolescents, *Communication Research*, 27 (4), 411-438
- Gonzalez, J.T. ve ark. (1994). Adolescents' Perceptions of Their Risk Taking Behavior, *Adolescence*, 29 (115), 701- 709.

- Gullone, E. & Moore, S. (2000). Adolescent Risk-Taking and 5-Faktor Model of Personality, *Journal of Adolescence*, 23(4), 393-407
- Gullone, E. ve ark. (2000). The Adolescent Risk-Taking Questionnaire: Development and Psychometric Evaluation, *Journal of Adolescent Research*, 15 (2), 231- 251
- Hawkins, J. D., Catalano, R. F., Kosterman, R. ve ark. (1999). Preventing Adolescent Health-Risk Behaviors by Strengthening Protection During Childhood, *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 153 (3), 226-234.
- Kandel, D. B. & Davies, M. (1996). High School Student Who Use Crack and The Other Drugs, *Journal of Genetic Psychology*, 53, 70- 79
- Kıran, B. (2002). Akran Baskısı Düzeyi Farklı Olan Öğrencilerin Risk Alma, Sigara İçme Davranışı ve Okul Başarılarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi., Ankara: Gazi Üniversitesi
- Liang, S-W & Jemerin, J. M.(1995). Life Events, Cardiovascular Reactivity, and Risk Behavior in Adolescent Boys, *Pediatrics*, 96(6), 1101-1106
- Ma, Hing Keung. ve ark. (2000). Parental, Peer and Teacher Influences on the Social Behavior of Kong Kong Chinese Adolescents, *Journal of Genetic Psychology*, 161 (1), 65- 79
- May, D., Nichols, C. D. J. & Eltzroth, P. L. (1999). Risky Behaviors Among Adolescents in the Midwest: Personal Gratification or Peer Pressure?, Paper presented at American Educational Research Association, Montreal, Canada.
- Maxwell W. E. (2000). Student Peer Relations at a Community College, *Community College Journal of Research & Practice*, 24 (3), 207-218
- Mounts, N. S. & Steinberg, L. (1995). An Ecological Analysis of Peer Influence on Adolescent Grade Point Average and Drug use, *Developmental- Psychology*, 31 (6), 915-922
- Onwuegbuzie, A. J. (2001). Relationship Between Peer Orientation and Achievement in Cooperative Learning-Based Research, *Journal of Educational Research*, 94 (3), 164- 171
- Papalia, D. C., Olds, S. W. & Feldman, R. D. (1998). Human Development, Boston: Mc Graw Hill.
- Pearl, R., Bryan, T. & Herzog, A. (1990). Resisting or Acquiescing to Peer Pressure to Engage in Misconduct: Adolescents' Expectations of Probable Consequences. *Journal of Youth and Adolescence*, 19 (1), 43-45
- Perry, C. L. (2000). Preadolescent and Adolescent Influences on Health, Promoting health: Intervention Strategies From social and Behavioral Research, Washington D.C: National Academy Press, 217-244
- Richardson, J. L., Radziszewska, B., Dent, C. W. & Flay, B. R. (1993). Relationship Between After- School Care of Adolescents and Substance Use, Risk Taking, Depressed Mood, and Academic Achievement, *Pediatrics*, 92 (1), 32- 39.
- Santor, D., Messervey, A. D. & Kusumakar, V. (2000). Measuring Peer Pressure, Popularity, and Conformity in Adolescent Boys and Girls: Predicting School Performance, Sexual Attitudes, and Substance Abuse, *Journal of Youth and Adolescence*, 29 (2), 163-182
- Santrock, J. W. (1997). Life- Span Development, Sixth Edition, Chiago: Brow&Benchmark,
- Siegel, A. W. & Cousins, J. H. (1994). Adolescents' Perceptions of the Benefits and Risks of their Own Risk Taking, *Journal of Emotional & Behavioral Disorders*, 2(2), 89- 99.

- Smith, M. L. (2001) Adolescence: Change and Continuity-Peer Pressure, www.yahoo.com/bin/search?p=peer+pressure&y=y&e, 05.02.2001
- Soucy N. & Larose, S. (2000). Attachment and Control in Family and Mentoring Contexts as Determinants of Adolescent Adjustment to College, *Journal of Family Psychology*, 14 (1), 125- 143.
- Tarkun, E. ve Aydın, B. (1996) Risk Alma Davranış Ölçeği. 2. Ulusal Eğitim Sempozyumu Bildirileri, İstanbul: M. Ü. Atatürk Eğit. Fak., 161-170
- Vander- Zanden, J. W. (1997). Human Development, .Sixth Edition., New York: The Mc Graw-Hill Companies, INC
- Woodward, L.J., & Fergusson, D.M. (2000). Childhood Peer Relationship Problems and Later Risks of Educational Underachievement and Unemployment, *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 41 (2), 191- 201
- Yıldırım, İ.(1998).Akademik Başarı Düzeyleri Farklı Olan Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeyleri, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (9), 33-38
- Yörükoğlu, A.(1996). Gençlik Çağı- Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar,İstanbul: Özgür Yayınları.